

Тайылбыр бижик

4-ку класстын «Литературлуг номчулга» эртемнге тургускан ажилчын программаны Россия Федерациязынын «Россиянын Школазы» деп ооредилге-методиктиг болукке, Тыва Республиканын ниити ооредилгезинин эге школага 1- 4 класстарга тыва дыл болгаш номчулга талазы-биле куруне стандарттарынга дууштур, 2011 чылдын Э. Д. Ондарнын 2-4 класстарга номчулга программасынга болгаш 2014 чылда ундургени 4-ку класстарнын Л.С.Кара-оолдун «Литературлуг номчулга» номунга даянып тургускан. Бо ажилчын программа эге школанын Федералдыг куруне стандарттарынын сорулгаларын чедип алырынче угланган

Эртемнин материал-техниктиг хандырылгазы

1. Л.С. Кара-оол «Литературлуг номчулга» 4 класс, Кызыл.: НШХИ, 2014 ч

Ооредилге планында эртемнин туружу

«Литературлуг номчулга» эртемин 4-ку класска чылда 34 шакка кордунген, неделяда 1 шакка санаттынган.

Планнын түннелдер (ФКӨС-тун негеледелери-биле)

Эртемге хамаарыштыр чуну билип, ооренип алыры.

- чогаалдын утказынын аайы-биле айтырылгаларга харыылаары, болушкуннарнын дараалашкаан тодарадыры,

дыңнаан азы номчаан өөрөдилге база чечен чогаал сөзүглелинге айтырылгаларны салыры;

- сөзүглелдернин тускай хевирлерин тодарадыры;

- сөс-биле ажилдаары (сөстүң хөй уткалыы, дорт болгаш доора уткаларын тодарадыры);

- медреселдиг болгаш темпилиг номчууру;

- аянныг номчууру.

Бүгү талалыг өөрөдилгениң ажил- чорудулгазынын боттандыраары

- ооренип турар темазын, кол сорулгаларын утказын угаап билири;

- башкынын удуртулгазы-биле бердинген даалгаларны кууседип ооренири;

- бот хыналданы, удур-дедир хыналданы кылып билири

- ооренген темазынга алган билиглерин туннеп болгаш унелеп билири

- ооредилге даалгаларын кууседип турар уеде херек ужурлуг медээлерни немелде номнар, библиотека болгаш интернет дузазы-биле тып, ажыглап билири

- алган медээлерни сайгарып, критикалап билир

- аас чугаага диалогту ажыглап билири;

- ангы-ангы бодалдарны ооренип, сайгарып билири болгаш чангыс аай туннелге келири

Ооредилгенин бот-тускайлан туннелдери

Чогаалдарнын дузазы-биле «эки», «багай», «шынчы чорук», «алыс кузел», «кээргээчел», «дузааргак» деп этиктиг билиглерни угаап, сагыш-сеткил база мөзү-бүдүш талазы-биле үнелелдери хевирлеттинген турар ужурлуг.

Эге школанын доозукчугу дараазында чуулдерге ооренип алыр аргаларлыг болур:

. чечен чогаалды уран чуулдун хевири деп шингээдип алыр;

. чечен чогаал созуглелинин эстетиктиг болгаш мозу-шынарлыг үнелелдерин угаап сайгарбышаан, бодунун бодунун бодалын чугаалап билир;

. номчулганын сорулгазын барымдаалап, оон хевирин бодамчалыг шилип алыр;

. чогаалдын маадырынга болгаш ажил-херектеринге хамаарыштыр бодунун хамаарылгазын илеретпишаан, авторнун туружун тодарадыр;

- . бодунун бодалын созуглелге даянып, бадыткап болгаш шынзыдып ;
- . бижимел чугаанын хевирлерин практикага ажыглап билир (тоожуушкун – улегерге даянып, созуглелди тургузары; угаап бодаары – айтырыгга бижимел харыы бээри; тодарадып бижири – маадырга характеристика бээри);
- . номчаан номунга унелел бижиир;
- . темалыг каталог-биле ажылдаар;
- . уругларга ундурген солун-сеткуул-биле ажылдаар;
- ийи-уш чугула демдектерин онзалап корбушаан, янзы- ооренир;
- . калбак чогаалдын созуглелин шулук чогаалынын созуглелинден ылгап билир;
- . аас чогаалынын жанрларынын онзагайларын танып билир.
- . чогаал дугайында билиглерни база уран аргаларны ажыглап тургаш, янзы-буру созуглелдернин бодуун сайгарылгазын кылып ооренир;
- . чечен чогаалдын автору болгаш маадырынын туружун тодарадып билир;
- . кандыг-бир авторлуг созуглелдин улегеринге даянып, шулук азы калбак чогаалдын бир хевирин шенеп бижиир.

Программада негелделер дараазында болуктерден тургустунган

№ п/п	Программанын болуктери	Шагы	Кижизидилгенин угланыышкыны
1	Тыва дылын, тыва чонун, Тыва черин-ожууннун уш ыдык дажы.	2ш	1,2,3,5
2	Тодуг-догаа алдын кузум.	2ш	3,4
3	Улустун аас чогаалынын биче хевирлери.	2ш	4,5,6
4	Ооренип оорен.	2ш	2,3
5	Эки кылган ажыл – элечитпес алдар	1ш	4,5
6	Бистин бичии оннуктеривис.	2ш	2,4,5
7	Бойдустун чажыттары	2ш	1,2,3
8	Аккыр харлыг кыжым	1ш	4,5
9	Багын чугаалаарга-бачыды арлыр.	1ш	2,4
10	Бойдуска хумагалыг болуулу!	2ш	1,2,5
11	Эштигге хоглуг, эптигге куштуг	2ш	4,5
12	Авторлуг тоолдар.	1ш	2,3,4
13	Эрнин эреси.	1ш	1,4,5
14	Хоглуг чазым.	1ш	4,5
15	Улус аразындан ие караа чымчак	2ш	1,2,4
16	Улустун аас чогаалы. Тоолдар.	2ш	2,3
17	Тоогу болгаш тоолчургу чугаалар	1ш	1,2,3
18	Ойнаксанчыг оюннарым	1ш	2,4
19	Кизи болуру чажындан	2ш	1,2,3,4
20	Оске чоннарнын аас чогаалы	1ш	3,4,5
21	Чонум чаагай чанчылдары	1ш	1,2,4
22	Чараш чайым	2ш	4,5
биле Ниитизи-		34ш	

Календарь-тематиктиг планнаашкын

№	Кичээлдин темазы	Шагы	Хуну		Тайылбыры
			План-биле	Херек кырында	
1	Ч.Кара-Күске «Камнаалыңар», шүлүк В.Саарымбуу шүлүк «Төрээн Тывам кижилери»	1	04.09		
2	Ч.Куулар шүлүк «Эртинелиг бурун Тывам»		11.09		
3	С.Сүрүң-оол. Шүлүк «Чанган куштар» Х.Ойдан-оол «Баштайгы сегиржип алыышкын» («Оттуг-Мыйыстан» чечен-чугаа)	1	18.09		
4	А.С.Пушкин. шүлүк «Күс»	1	25.09		
5	Тывызыктар Үлегер домактар Оюн үдээн чугаалар. Шимченгир оюннар.	1	02.10		
6	Дүрген-чугаа Чоннуң ырлары. «Кадарчы», «Алды баштыг Кара-Дагны»	1	09.10		
7	О.Сувакпит «Камналга» (чечен чугаа)	1	16.10		
8	Э.Кечил-оол «Үндүр имнедипкен» (чечен чугаа)	1	23.10		
9	С.Сарыг-оол «Дуза када бергеним» («Аңгыр-оолдуң тоожузундан» эге)	1	06.11		
10	Х.Ойдан-оол «Эгерек биле Эзирек» («Оттуг-Мыйыс» деп номдан чечен чугаа)	1	13.11		
11	С.Тока «Бистиң аңчывыс»	1	20.11		
12	С.С. Сарыг-оол «Саржаг дажыглаан»		24.11		
13	М.Эргеп «Хөртүкке турлагжыыр» («Өдүгенде чайлаг» деп тоожудан эге)	1	04.12		
14	Л.Чадамба «Кыжын», Х.Ойдан-оол «Баштайгы хар»		11.12		
15	Х.Ойдан-оол «Олегтиң өннүктери». («Оттуг-Мыйыс» деп номдан чечен чугаа)	1	18.12		
16	И.Крылов. Басня «Көрүнчүк болгаш сарбашкын» (И.Медээчи очулдурган)	1	25.12		
17	Э.Кечил-оол «Кеземче» Л.Толстой «Сөөкчүгеш»	1	08.01		

18	К.-Э.Кудажы «Чүрек иштинде ок» С.Комбу «Эжеш куштар хоюспаңар»	1	15.01		
19	С.Сарыг-оол «Кижиги – бойдустан төлү» (үзүндү) Чогаадыг «Бойдузувус камнаал»	1	22.01		
20	Е.Танова «Өңүктөр»	1	29.01		
21	Ш.Суваң «Алдын-Кушкаш» (Шиижиткен тоол)	1	12.02		
22	С.Сарыг-оол «Шиижекчигеш», шүлүк К.Тюлюш «Улуургак, билииргек Дагаажык»	1	19.02		
23	А Арапчор «Эр кижинин чангыс состуу»	1	20.02		
24	М.Пришвин «Изиг-тулук уе» Чогаадыг «Частын онзагайы»	1	04.03		
25	Е.Танова «Кырган-авам келди-ле!» Проект «Алдын хун дег аваларга»	1	11.03		
26	Тыва улустун тоолу «Уш чуул эртемниг оол»	1	18.03		
27	Тыва улустун тоолу «Боралдай ашак»	1	08.04		
28	С.Пюрбю «Борттуг дилги»	1	15.04		
29	О.Сувакпит «Хаважыгаш» Тоогу чугаа «Мого Союспан»	1	22.04		
30	С.Сарыг-оол «Оюннар»	1	28.04		
31	Б.Ховенмей «Адазынын айбызынга»	1	06.05		
32	Хакас улустун тоолу " Чанагаш-оол»	1	13.05		
33	М.Олчей-оол «Кирген кижээ» Проект «Бнак чогаалчым»		20.05		
34	Катаптаашкын. Оюн «Чуну билир бис»	1	27.05		

Пролито, пронумеровано и скреплено печатью 6 листов

